

Usmenoknjiževni oblici mjesta Punat i Vrbnik na otoku Krku

Mihajić, Nora

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zadar / Sveučilište u Zadru**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:162:237511>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-19**

Sveučilište u Zadru
Universitas Studiorum
Jadertina | 1396 | 2002 |

Repository / Repozitorij:

[University of Zadar Institutional Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

Sveučilište u Zadru

Odjel za kroatistiku

Sveučilišni preddiplomski studij Hrvatski jezik i književnost

Nora Mihajić

**Usmenoknjiževni oblici mjesta Punat i Vrbnik na
otoku Krku**

Završni rad

Zadar, 2023.

Sveučilište u Zadru

Odjel za kroatistiku

Sveučilišni preddiplomski studij Hrvatski jezik i književnost

Usmenoknjiževni oblici mjesta Punat i Vrbnik na otoku Krku

Završni rad

Student/ica:

Nora Mihajić

Mentor/ica:

doc. dr. sc. Denis Vekić

Zadar, 2023.

Izjava o akademskoj čestitosti

Ja, **Nora Mihajić**, ovime izjavljujem da je moj **završni** rad pod naslovom **Usmenoknjiževni oblici mjesta Punat i Vrbnik na otoku Krku** rezultat mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na izvore i radove navedene u bilješkama i popisu literature. Ni jedan dio mojega rada nije napisan na nedopušten način, odnosno nije prepisan iz necitiranih radova i ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem da ni jedan dio ovoga rada nije iskorišten u kojem drugom radu pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj, obrazovnoj ili inoj ustanovi.

Sadržaj mojega rada u potpunosti odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada.

Zadar, 28. rujna 2023.

SAŽETAK

U završnom radu koji nosi naslov „Usmenoknjiževni oblici mjesta Punat i Vrbnik na otoku Krku“ prikazat će se najznačajniji oblici koje vežemo za usmenu književnost toga kraja. Također, uz usmenu književnost prikazat će se i narodni običaji odnosno narodne tradicije koje se i danas mogu pronaći u nekim mjestima na otoku. Neki se običaji danas samo spominju, ali nisu se zadržali u mjestima otoka Krka. Zahvaljujući brojnoj literaturi, autorima koji su sakupili i onima koji su sami stvarali djela, danas se može puno naučiti o životima naših starih te o samom stvaranju kada govorimo o književnosti točnije o usmenoj književnosti. Uočava se veliki broj proznih i lirskih usmenoknjiževnih oblika koji književnost kvarnerskog kraja čine bogatijom, a sve će to biti prikazano u ovom završnom radu.

Ključne riječi: usmenoknjiževni oblici, Punat, Vrbnik, narodni običaji, lirika, proza

ABSTRACT

Folk Literary Forms in the Towns of Punat and Vrbnik on the Island of Krk

In the final thesis entitled "Folk Literary Forms in the Towns of Punat and Vrbnik on the Island of Krk" the most significant forms associated with the folk literature of that region will be presented. Additionally, alongside folk literature and traditions that can still be found in some places on the island today will also be described. Some customs are only mentioned today but have not been preserved in the towns of Krk Island. Thanks to numerous literary works, both those collected by authors and those created by individuals, much can be learned about the lives of our ancestors and the very act of creation, specifically when it comes to literature, namely folk literature. A large number of prose and lyric oral literary forms can be observed that enrich the literature of Kvarner, and all of this will be presented in this final thesis.

Key words: oral literary forms, Punat, Vrbnik, folk customs, lyric, prose

Sadržaj

SAŽETAK.....	I
ABSTRACT	I
1. Uvod.....	1
2. Pregled dosadašnjih istraživanja usmene književnosti na otoku Krku	2
3. Usmenoknjiževni oblici zabilježeni u mjestima Punat i Vrbnik.....	4
3.1. Usmene lirske pjesme	4
3.2. Usmene priče	11
3.2.1. Mitske i demonološke predaje.....	13
3.2.2. Eshatološke predaje.....	16
3.3. Drama (folklorno kazalište).....	17
3.4. Komedije	20
3.5. Retorički oblici	25
3.6. Jednostavni oblici (legende i poslovice).....	27
4. Zaključak.....	30
5. Literatura.....	32

1. Uvod

Ovaj završni rad se bavi usmenoknjiževnim oblicima na otoku Krku, točnije u mjestima Punat i Vrbnik. Kulturna baština, tradicija i samo njegovanje te tradicije i danas se može pronaći u ovim mjestima na otoku Krku. Zahvaljujući brojnim autorima koji su svojim istraživanjima, prikupljanjima ili osobnim stvaranjima pridonijeli razvoju usmene književnosti ovih mjesta, danas čitamo i saznajemo više o povijesti naših predaka. Na samom početku rada dati će se prikaz dosadašnjih istraživanja usmene književnosti na otoku te će u tom dijelu rada biti navedeni značajni autori kao i njihova djela vezana uz to područje istraživanja. Nakon kratkog osvrtu na literaturu i dosadašnje prikupljene materijale pomoću kojih će i sam rad biti napisan slijedi prikaz usmenoknjiževnih oblika u mjestima Punat i Vrbnik. S obzirom da je više lirskih usmenoknjiževnih oblika zapisano u mjestu Punat fokus će biti upravo na to mjesto. Uz pomoć literature Alojzija Ragužina te njegovih knjiga „Punat I“ i „Punat II“ bit će izdvojene najznačajnije pjesme tog područja. Nakon prikaza lirike slijedi prikaz proznih vrsta koje vežemo uz mjesto Vrbnik. Marija Kraljić i Petar Trinajstić u svojoj su knjizi „Štrologi“ dali odličan uvid u usmenoknjiževne prozne oblike s područja mjesta Vrbnik. Podjelom na mitske i demonološke te prikazom i jedne eshatološke predaje bit će prikazano samo dio bogatstva proze na području Vrbnika. Folklorno kazalište također je vrlo značajno za ove primorske krajeve, a čija se tradicija u nekim mjestima na otoku zadržala sve do danas. Mesopusni običaji, tradicije i nekadašnji narodni običaji u mjestu Punat bit će prikazani upravo u tom dijelu rada. Zanimljivo je kako se neke od tih tradicija njeguju i danas te ih mještani prenose s naraštaja na naraštaje. Nezaobilazne su svakako i komedije pisane na čakavskom narječju te na puntarskom idiomu. Zahvaljujući autoru Ivanu Maračiću Antončiću koji je napisao mnoštvo komedija vezanih upravo uz ovo malo primorsko mjesto bit će prikazane i dvije njegove komedije. Nezaobilazni su retorički oblici koje se također pronalazi u ovim mjestima na otoku Krku. U tom će dijelu rada biti prikazane razne brojalice vezane posebice uz mjesto Punat, a koje se i danas mogu čuti među mještanima tog mjesta. U posljednjem dijelu rada bit će prikazani jednostavni oblici poput legende vezane uz mjesto Vrbnik i poslovice vezanih uz mjesto Punat. Na samom kraju rada, u zaključku, biti će istaknute sve osobitosti istaknute u radu te će time i sam rad biti zaključen.

2. Pregled dosadašnjih istraživanja usmene književnosti na otoku Krku

Usmena književnost otoka Krka obuhvaća široko područje istraživanja. S obzirom na to da je podneblje Sjevernog Jadrana, odnosno Kvarner, bogato kulturnom i usmenoknjiževnom baštinom mnogi su se već okušali u istraživanju i proučavanju iste. Usmjeri li se pozornost na mjesta Vrbnik i Punat uočava se kako su se proučavanja također odvijala i u tim krajevima.

Ivan Žic autor je koji je svoje proučavanje usmenoknjiževne i kulturne baštine usmjerio na mjesto Vrbnik. Njegov opsežan rad o životu i kulturnim običajima mjesta Vrbnik sadrži čak jedanaest nastavaka od kojih su neki objavljeni i posmrtno. Knjiga koja nosi naslov „Vrbnik na otoku Krku – Narodni život i običaji“ u kojoj su sabrani svi dijelovi ovog pomnog istraživanja uvelike je pridonijela boljem razumijevanju kulturne baštine mjesta Vrbnik, ali i nova istraživanja s područja toga mjesta na otoku Krku. Knjigu pod naslovom „Štroligi – priče iz vrbničke usmene predaje“ 2011. godine objavili su Marija Kraljić i Petra Trinajstić. Zanimljiv prikaz usmene književnosti s područja mjesta Vrbnika ovi autori dali su upravo u ovoj knjizi prepunoj zanimljivih priča, legendi, pjesama pa čak i pokojih mitova. Knjiga je dodatno obogaćena jer je uz svaki tekst pridružena odgovarajuća fotografija. Kulturna baština Vrbnika, kao i usmena književnost toga kraja bila je proučavana od strane mnogih autora pa tako valja spomenuti i Adelmu Savković koja je u svom diplomskom radu iz 2020. godine obuhvatila istraživanje nematerijalne kulturne baštine otoka Krka. Izdvojivši tako pojedina mjesta na otoku dala je uvid u nematerijalnu kulturnu baštinu mjesta Vrbnik te izdvojila određene pojedinosti kulturne i usmene baštine tog mjesta.

Mjesto Punat također nudi zanimljiv materijal za proučavanje nematerijalne kulturne baštine otoka Krka. Kao i s područja Vrbnika, nailazi se i na mnoga proučavanja na području Punta. Značajni autori koji su dali prikaz usmene književnosti mjesta Punat svakako su Ivan Maračić Antončić i Alojzije Ragužin. Ivan Maračić Antončić značajan je autor za mjesto Punat jer su njegova djela zastupljena u knjizi „Punat – kako je nigda bilo“ u kojoj autor čitatelju daje prikaz starih pučkih komedija, pjesama, čitanja koja su se čitala za vrijeme karnevala te starih narodnih priča. Na samom kraju knjige nalazi se i rječnik puntarskih riječi koje je također autor prikupio. Knjiga obiluje komedijama i pričama čiji je autor upravo Ivan Maračić Antončić, a nailazi se i na karnevalske tekstove iz 1961., 1964. i 1966. godine. Drugi značajan autor je Alojzije Ragužin koji je u svojim knjigama „Punat I“ i „Punat II“ također sakupio značajan broj djela iz područja usmene

književnosti koja se veže uz mjesto Pumat, ali uz to je priložio i opis mjesta kao i najznačajnije podatke o istom.

Na internetskim stranicama poput „Instituta za etnologiju i folkloristiku“ ili u „Zborniku za narodni život i običaje“ također se može pronaći mnoge usmenoknjiževne oblike koji su nastajali u navedenim mjestima, ali najčešće su autori tekstova anonimni ili su to informacije zabilježene iz usmenih predaja ili preuzete iz određenih pučkih narodnih govora.

3. Usmenoknjiževni oblici zabilježeni u mjestima Punat i Vrbnik

Uvidom u dostupnu literaturu i izvore uočava se kako se veliki broj usmenoknjiževnih oblika pronalazi upravo u mjestima Punat i Vrbnik. Zahvaljujući bogatoj baštini i raznovrsnim običajima ovih mjesta sačuvan je veliki broj usmenoknjiževnih oblika i veliki broj podataka vezanih uz povijesne događaje i život ljudi ovih primorskih krajeva. Pjesme, legende, priče, komedije pisane na čakavskom narječju samo su dio bogatog opusa koji je sačuvan u mjestima Punat i Vrbnik. Kako u drugim krajevima Hrvatske, tako se i ovdje uočava angažman lokalnih intelektualaca i umjetnika koji su doprinijeli osvjetljavanju pojedinih usmenoknjiževnih oblika široj javnosti. Iako su stvaratelji usmenoknjiževnog sadržaja poznavali usmenu formu umjetničkog izražavanja, šira javnost van tih lokalnih zajednica nije bila upoznata s njihovom usmenoknjiževnom umjetničkom izražajnošću. Slično je i s drugim hrvatskim krajevima jer je usmena književnost određenog kraja često puta obilježena regionalnim odrednicama koje se koriste općim umjetničkim pravilima. Stoga je na otoku Krku, kao i drugdje u Hrvatskoj, vrlo prisutna usmena lirika koja je često puta u istraživanjima bila tražena i gledana kao jedina prava umjetnička usmenoknjiževna tvorevina.

3.1. Usmene lirske pjesme

Proučavanjem sadržaja prikupljene usmene lirike u mjestima Punat i Vrbnik uočava se veći broj lirskih usmenoknjiževnih oblika na području Punta nego na području Vrbnika. Nije poznato je li zaista riječ o plodnijem usmenoknjiževnom stvaranju ili pak o većoj istraživačkoj pozornosti usmjerenoj na Punat. Pretežito su to svjetovne pjesme koje autor Alojzije Ragužin u svojoj knjizi „Punat II“ dijeli na: *narodne, ljubavne, pirne, mornarske, mesopusne, vojničke i tararajkavice*. (Ragužin, 1991:220) U mjestu Vrbnik zastupljeniji su prozni usmenoknjiževni oblici te lirika u tom mjestu nije zastupljena koliko je u mjestu Punat. Lirika zastupljena u navedenoj literaturi Alojzija Ragužina jednostavne je tematike i forme. To su kraće pjesme pisane vezanim stihovima i jednostavnim formama te strukturama. Važno je napomenuti kako se većina pjesama izvodila uz glazbu, a svako mjesto ima svoj specifičan i prepoznatljiv repertoar. Upravo o tome piše i Estela Banov u svojoj knjizi „Usmeno pjesništvo kvarnerskoga kraja“ u kojoj obuhvaća sve osobitosti i karakteristike pjesništva na području otoka Krka pa tako za usmeno pjesništvo na otoku Krku piše

sljedeće. „U prošlosti je ono često bilo usko povezano s glazbenom i plesnom umjetnošću, pratilo je čovjeka u svakodnevnim životnim situacijama, no još se češće javljalo u posebnim prigodama važnima za pojedinca ili zajednicu (...)“ (Banov, 2000:5)

Najčešća podjela pjesama kvarnerskog podneblja svodi se na podjelu prema načinu upotrebe istih. Tako se razlikuju pjesme koje se izvode uz pratnju ili bez glazbe i one „koje se kazuju“ odnosno kazalice brojalice. Takva podjela također u potpunosti nije ispravna jer postoje pjesme koje se izvode samo u određenim prilikama i dio su narodnih običaja. Važno je odrediti imaju li određene narodne pjesme obredni karakter i prema tome ih svrstati u određenu skupinu. Vrlo su bitni i segmenti u pjesmama koji čitatelju ili slušatelju istih privlači pozornost. Česti dijalozi, retorička pitanja, zazivanja ili imperativne konstrukcije neki su od takvih segmenata. (Banov, 2000: 97)

Za svaku vrstu usmenih lirskih pjesama se može ponuditi veliki broj primjera pjesama, no u svrhu preglednosti rada navodit će se samo one koje najbolje predstavljaju svoju tematiku.

Rodoljubne pjesme pripadaju prvoj skupini pučkih svjetovnih pjesama s područja mjesta Punat. Česta pojava u takvim pjesmama su toponimi te iskazivanje ljubavi prema određenom mjestu. U pjesmi „Oj Punte, moj Punte“ upravo nailazimo na takav primjer.

„Oj Punte, moj Punte,

Na moru kitice,

Na prseh rožice,

U tebi se goje

Mlade divojčice

I mladi junaci.“ (Ragužin, 1991:220)

U navedenoj pjesmi uočava se upravo ta ljubav prema rodnom kraju odnosno mjestu. Korištenjem motiva iz prirode na pomalo romantičarski način iskazuje se ljubav i veličanje mjesta. Zanimljivi motivi su i mlade djevojke kao i mladi junaci odnosno mladići koji također ukazuju na bitne segmente, a to su primjerice mladost, nove generacije i sam razvoj jednog malog mjesta te njegova svjetla budućnost zbog novih nadolazećih naraštaja.

U sljedećoj pjesmi, također iz skupine rodoljubnih pjesama, iskazuje se ljubav prema rodnom kraju. Spominjanjem rođenja i smrti naglašava se ljubav prema rodnom mjestu i želji da se život završi upravo ondje gdje je i započeo.

„U Puntu sam se rodil,
Ne znam gdi ću umriti,
Rika, ali more,
Moj grob oće biti.“ (Ragužin, 1991:221)

Sljedeća skupina pjesama su ljubavne pjesme. To su pretežito pjesme kojima su zaljubljeni mladići ili djevojke iskazivali ljubav svojim voljenima.

„Oj lipo mi pjeva crni kos,
Va noj šumici zelenoj,
Nije ono ptica kos,
Već je ono dragić moj.“ (Ragužin, 1991:222)

U ovoj pjesmi, kao i u prethodnoj rodoljubnoj pjesmi, uočava se korištenje motiva iz prirode poput ptica ili samog motiva zelene šume. Glas voljene osobe uspoređuje se s pjevom ptica te se time naglašava ljubav prema određenoj osobi i sama zaljubljenost u istu.

Sljedeća pjesma također nosi ljubavnu tematiku, a upućena je ženskoj osobi. Ponovno se pojavljuju motivi iz prirode što možemo usporediti s prethodnom ljubavnom pjesmom.

„Mala je fijola, ali je lipo cviće,
Ona mi je draža neg druge rožice.
Ti si mi u svemu sva mila i draga,
Rožicu bin ti dal, rožica si sama.“ (Ragužin, 1991:223)

Sljedeća skupina su *pirne* pjesme u kojima se najčešće opjevavaju mladenci ili određeni rituali vezani uz vjenčanja. U sljedećoj pjesmi nailazi se na opjevani trenutak u kojem mlada djevojka traži majčin blagoslov kako bi mogla pristupiti braku i udati se.

„Kada se je kćerčica
Od majke dilila,
Suzice ronila, majci govorila:
Ne pitam te, majko,
Blaga nikakova,
Već te pitam, majko,
Blagoslova tvoga.“ (Ragužin, 1991:226)

Dakle, u pjesmi se opisuje trenutak molbe mlade djevojke za blagoslov. Također uočava se i određeni dijalog te se točno navode riječi koje djevojka izgovara svojoj majci. Pjesma nosi pomalo tužnu emociju jer se opisuje rastanak majke i kćeri, ali istaknuta je i velika želja mlade djevojke da pristupi braku. Samim iskazom da joj ne treba nikakvo blago odnosno bogatstvo već samo blagoslov već ukazuje na želju koju mlada djevojka ima. Ovakve pjesme opjevavaju intimne trenutke koji često puta budu tema usmene lirike te se iz pjesama može iščitati narav i način života ne samo pojedinaca nego i cjelokupne zajednice. To se posebno vidi u tzv. mornarskim pjesmama koje pjevaju o kolektivnoj aktivnosti u kojima članovi i članice zajednice sudjeluju, ali na svoj intimistički način, obojen individualnim iskustvom.

Sljedeća je pjesma također iz skupine *pirnih* pjesama, ali u ovoj pjesmi izražavaju se lijepe želje mladencima. Za razliku od prethodne pjesme u kojoj se ističe tuga zbog odlaska od svoje obitelji i udaje u ovoj pjesmi koja je veselijeg tona i ugođaja uočava se drugačija tematika.

„Bog vam dal imit,
Sinka jednoga,
Popa redovnika,
Mladoga mašnika,
I jednu kćerkicu,

Bilu koludricu.“ (Ragužin, 1991:226)

Mornarske pjesme pripadaju sljedećoj skupini pučkih svjetovnih pjesama, a ta je skupina vrlo značajna jer pjesme nastaju u primorskom kraju te je more značajan segment života toga kraja. Mornarske su pjesme često tužne i sjetne jer se u njima opisuju rastanci ili odlasci mladih mornara i njihovih voljenih djevojaka ili žena.

„Onamo gre jedan brod,
U njemu je dragić moj,
Ono su jadrašca,
Ka san ja šivala,
Ono je bandera,
Ku san ja rekamala.“ (Ragužin, 1991:227-228)

Pjesma sjetnog ugođaja opjevava odlazak mornara na more. Zapisana je u prvom licu jednine u ženskom rodu stoga se zaključuje kako ju recitira ili pjeva djevojka mladića koji odlazi. U pjesmi se opisuje odlazak broda te sam izgled istog. Opisana su jedra koja je djevojka šivala kao i zastava na brodu koju je ona *rekamala* odnosno štirkala.

Sljedeća pjesma iz skupine mornarskih pjesama opjevava odlazak mlade djevojke na brod i time gubitak prilike za brak. Za razliku od prethodne pjesme u kojoj se opjevava odlazak mladića i tuga djevojke zbog njegova odlaska u ovoj pjesmi nailazi se na drugačiju temu.

„Va no vrime kad su binile
Tri sestre zajedino.
Prvo ime Kanate, drugoj Marija,
Onoj trećoj Julijanana,
Ka je pošla navigat,
Navigajuć priko mora,
Prsten joj je more pal.“ (Ragužin, 1991:227)

Značajna skupina svakako su i *mesopusne* pjesme. To su obredne pjesme koje se izvode samo u vrijeme karnevala tj. *mesopusta*. To je period u veljači koji se i danas obilježava u ovim krajevima te se ove pjesme i danas mogu čuti prilikom takvih slavlja. Takve su pjesme ostale do danas aktualne jer se već godinama prenose s generacije na generaciju i vrlo su značajne kao i sam narodni običaj prilikom kojeg se izvode. Najčešće se takve pjesme pjevaju uz pratnju glazbala, a kitice ili određeni stihovi ponavljaju se više puta.

„Mesopuste Frane,

Ti naša rujino,

Ti si nama popil,

Rakiju i vino.“ (Ragužin, 1991:228)

U pjesmi se opjevava Frane koji je zapravo fiktivni lik i simbol svih ljudskih nedaća i grijeha. Tradicionalno se na kraju samog karnevalskog razdoblja lik Frana odnosno lutka zapali i time se brišu svi ljudski grijesi te se kreće u novu godinu. To se može protumačiti i kao svojevrsno pročišćenje naroda kroz jedan imaginarni lik kojeg svi zovu Frane. Pjesme u kojima se spominje mesopust Frane izvode se isključivo u vrijeme karnevala odnosno mesopusta jer nisu primjerene za ostale običaje ili za izvođenje u nekim drugim prilikama tijekom godine.

Sljedeća skupina, također značajna za mjesto Punat, je skupina vojničkih pjesama. Odlazak u vojsku bio je nekada sastavni dio života pa su i takve situacije opjevane u pučkim pjesmama. Odlazak mladića od svoje obitelji ili voljene djevojke često je bio motiv za nastajanje vojničkih pjesama.

„Nećeš više govoriti, majko,

Kiša pada, spavaj, sine, slatko,

Nećeš više govoriti, oče,

Da ti vino i rakiju ločem.“ (Ragužin, 1991:228)

Pjesma sjetnog ugođaja u kojoj se mladić oprašta od svojih roditelja i odlazi u vojsku samo je jedna od mnogih takvih pjesama koje su obilježile teške trenutke i rastanke. Pjesma je pisana u prvom

licu te se lirski subjekt obraća svojim roditeljima i govori im što mu više neće govoriti jer odlazi i više neće biti s njima. Ovakav tip pjesme daje značajne informacije o obiteljskoj dinamici odnosa posebice stoga što su u pitanju načini života koji su u suvremenosti dosta napušteni.

Na primjeru sljedeće vojničke pjesme također se uviđa teškoća nekadašnjeg življenja i problemi s kojima su se ljudi nekada nosili, a jedan od tih problema bio je i odlazak mladića u vojsku.

„Brod Salona
Pukla ti propela,
Ča si mene,
Va marinu zela.“ (Ragužin, 1991:228)

Posljednja skupina usmenih lirskih pjesama koje nose zanimljivo ime su *tararajkavice*. Tararajkanje je vještina pjevanja koja je karakteristična za podneblje Kvarnera. To je poseban tradicijski način pjevanja kojim se oponašaju instrumenti, točnije puhačka glazbala, poput sopila ili roženica. (Bonifačić, 1996:170) Taj zahtjevan način stvaranja glazbe može se čuti i danas u primorskim krajevima na kvarnerskom području. Pretežito tu tradiciju danas njeguju stariji, ali u folklornim skupinama nastoji se podučiti i mlađe generacije. Značajan je odnos glazbe i teksta, kao i posebno slaganje slogova. (Banov, 2000:129)

„Vražja mala kako lipo tanca,
Po smokvicu u Mata Lovranca,
Obrni ju, obrni, samo mi je ne zvrni,
Popadi ju za ručicu,
Ne stani njoj na nožicu.“ (Ragužin, 1991:228)

Bitno je naglasiti da je i samo naglašavanje i pravilno izgovaranje stihova ili riječi na kraju stihova također vrlo značajno jer se time proizvodi točan zvuk i melodija prilikom izvođenja ovakvih pjesama.

3.2. Usmene priče

Stipe Botica u svojoj knjizi „Povijest hrvatske usmene književnosti“ u poglavlju o priči i pripovijedanju navodi kako je pripovijedanje određeni postupak kojim se prikupljena građa oblikuje te se prilikom govora iznosi. Upravo na taj način dolazi se do priče. U prošlosti, kada je najznačajnija bila komunikacija i kada se sve prenosilo usmenim putem, bilo je iznimno bitno da upravo ta priča bude zanimljiva slušateljima odnosno primateljima iste. (Botica, 2013:385-386)

„Za povijest usmenih priča ipak je vrijedno samo ono što je imalo povjerenje u priču kao takvu. To znači da priča kao izniman rezultat ljudskog umijeća govorenja nudi istine „višeg reda“. Njima se tvorilo literarni svijet, drukčiji, doduše, od zbiljskog svakodnevnog svijeta u kojemu komunikanti žele biti, svijeta lišena svih nedostataka koji su postojali u običnom svijetu.“ (Botica, 2013:387)

Iz usmenih priča proizlazi predaja. Pomoću predaja čovjek se borio protiv nadnaravnih sila te su to često i bile teme samih predaja. U narodnim se predajama često spominju misteriozna bića, ukleta mjesta i zastrašujuće teme kojima je čovjek zastrašivao, ali ujedno i ohrabrivao narod jer u većini predaja čovjek izlazi kao pobjednik nad onim neljudskim i zlim. Česti su opisi prostranih krajolika, livada i šuma na kojima se likovi nalaze i suočavaju s misterioznim bićima. (Botica, 2013:390)

Rasprostranjenost usmenih prozних vrsta na području mjesta Punat i Vrbnik uvelike pridonosi kulturnoj baštini ovih dvaju mjesta. Uz brojne lirske usmenoknjiževne oblike, nailazi se i na prozne oblike čiji je broj značajan i na području Punta i Vrbnika. Zahvaljujući velikom broju autora koji su stvarali ili oni koji su prikupili tekstove iz usmenih predaja svojih predaka danas se ti tekstovi mogu čitati i proučavati. Jedna od tih je i autorica Marija Kraljić koja je prikupljanjem priča svog pradjeda i svojih poznanika objavila knjigu pod nazivom „Štroligi“ i u njoj zapisala gotovo sve značajne priče koje su se nekada prepričavale u ovim krajevima, posebice na području Vrbnika. Važno je naglasiti kako autorica piše dijalektom te na taj način živim i sačuvanim održava lokalni govor. U proslavu knjige ona navodi sljedeće:

„Ovu zbirku nazvala sen Štroligi jer je moj praded Ive Parčić tako zval priče ke je pravjal svojin vnukan od kih je jedna bila moja mat. Pripovidal je o vrimenu kada su z judmi živeli sva sila stvori dobrih i hudih – posobojnih. Bili su to maličići, ki su po gradu delali malana, vili, višće, kersniki, mori...“ (Kraljić, Trinajstić, 2011:8)

Autorica upućuje čitatelja na tekstove koji slijede u nastavku knjige te navodi kako je došla do samog materijala za stvaranje knjige i koji su to najznačajniji motivi koji će se u testovima pojaviti.

„Vile, višće, mori, maličići, kudlaki, kersniki – sve su to bila bića s nadnaravnim sposobnostima koja se spominju u vrbničkoj predaji. (...) Maličići sićušna bića sa crvenim kapicama na glavicama. Mala zanovijetala. Ljudima nisu dali mira ni po danu ni po noći.“ (Kraljić, Trinajstić, 2011:160)

U knjizi autorica opisuje vile kao prekrasne mlade djevojke čija je pjesma odjekivala u toplim noćima na prostranim vrbničkim pašnjacima. Zatim se daje i opis višća odnosno vještica koje su dobro poznavale razne ljekovite trave te su ljudima često mogle nanijeti zlo. Često su takve žene imale nadnaravne moći i svojim su izgledom također odskakale od ostalih djevojaka. (Kraljić, Trinajstić, 2011:160-161)

Tako navodi i razlikovne elemente vještice i more: „Mora, mori, te su se mogle provući kroz najmanju rupicu, ući u kuću i ljudima u snu leći na prsa i otežavati im disanje do iznemoglosti.“ (Kraljić, Trinajstić, 2011:161)

Kudlaki su bili opasni i teško prepoznatljivi muškarci koji su ljudima mogli nanijeti veliko zlo. Kersniki su također bili muška bića, ali za razliku od kudlaka oni su ljudima činili dobro. Značajno je za tu mitsku pojavu da je kersniki mogao postati samo dječak koji se rodio s crvenom kožicom na glavi. (Kraljić, Trinajstić, 2011:161)

3.2.1. Mitske i demonološke predaje

Mitske i demonološke predaje često se stavljaju u iste klasifikacije te ih mnogi teoretičari tako i sagledavaju. Klasifikacijski problem mitskih i demonoloških predaja često puta proizlazi iz nejasnih granica dekodiranja fantastičnih elemenata koji se javljaju u predajama. Stoga mitski i demonološki kontekst proizlazi iz naravi nadnaravnog bića o kojem je riječ u predaji.

„No, proučavanjem motiva, njihova značenja, podrijetla i uloge u zajednici, proučavanjem poetike mitskih i demonoloških predaja, njihovih gradbenih elemenata te proučavanjem kazivačkih odnosnih kategorija, odnosa prema nadnaravnom, definiranju porijekla nadnaravnoga bića, ulozi straha i osobnoga iskustva u stvaranju predaje, uočava se kako kazivačka i teorijska distinkcija mitskoga i demonološkoga u predajama nije u potpunom suglasju.“ (Vekić, 2016:1)

U sljedećim tekstovima obradit će se upravo takva vrsta predaja, a za svaku je priču značajan drugačiji motiv odnosno element koji ju čini ili mitskom ili demonološkom predajom. U mitskim se predajama najčešće pripovijeda o vilama ili o sličnim stvorenjima koje su ljudi iz naroda smatrali nadnaravnima ili da posjeduju nadnaravne moći. Vile se često opisuju kao lijepe djevojke, duge zlatne kose koje su ljudima činile dobro sve dok im se netko ne bi zamjerio, tada bi mu činile i zlo. Česta su pripovijedanja i o vilenjacima ili sličnim malim stvorenjima poput patuljaka. (Dragić, 2008:429)

„Demonološke (demonске) predaje u osnovi imaju osobni doživljaj, susret s demonološkim (onostranim) bićem. Najčešći demoni u toj vrsti naših predaja su: *vještice, stuhe, irudice, kuga, kučibabe, vukodlaci (kodlaci, kudlaci, kozlaci), čaratani, đavao (vrag-crni ovan, crni pas), orko, mačić; zloguke ptice (gavran, kukviža)* te razna *plašila, prikaze, utvare*.“ (Dragić, 2008:436-437)

Priča iz knjige „Štrologi“ koja nosi naslov „Vili“ spada u mitsku predaju o vilama. Autorica na čakavskom narječju prenosi priču o tome kako je njezin pradjed jedne večeri čuvajući svoje stado ovaca ugledao vile. „Bila je lipa tepla majska noć. Nebo plno zvezd. (...) Mi pastiri spravjali smo se jušto za poč leć.“ (Kraljić, Trinajstić, 2011:36) Opisuje se prostor kućice u kojoj su pastiri boravili te mali prozorčić kroz kojeg su gledali na livadu gdje su bile njihove ovce. Kada je pala

noć začuli su ženske glasove u daljini i ženski *kanet* odnosno žensko pjevanje. Njezin je pradjed pogledao kroz prozorčić male kamene kućice i „imeli smo ča za vidit. Mej germi vokolo gromač promiču ženske priliki. Derže se za ruki, delaju kola i kantaju. Oblčene va delge, bele sviti. Na misečini njin blišće raspletene kosi.“ (Kraljić, Trinajstić, 2011:36) Pastiri su preplašeni počeli međusobno raspravljati o onome što vide i shvatili su da se radi o vilama. Jedna od vila prišla je kućici i tiho šapnula kroz prozor: „Za vas je dan, a za nas je noć.“ (Kraljić, Trinajstić, 2011:36) Nakon tog događaja pastiri su u strahu dočekali jutro i krenuli svojim kućama.

Sljedeća priča također spada u skupinu mitskih predaja, ali u ovoj priči pojavljuje se *maličić*, maleni patuljak i zanovijetalo. Priča nosi naslov „Maličić zi Roča“ i u njoj se spominje žena koja je sama živjela u kućici za koju su ljudi govorili da je zaposjednuta od strane jednog maličića. Pričalo se kako su se prijašnji vlasnici kuće žalili na nezgode koje im se događaju prilikom boravka u kući, a za koje je zaslužan bio upravo on. „Delal je svekakove dišpeti. Ni njin dal mira ni pokoja.“ (Kraljić, Trinajstić, 2011:62) Najgore od svega je bilo što je htio da mu svakoga dana kuhaju makarune, a to je bilo jelo koje se pripremalo samo za posebne prigode i blagdane.

Priča koja spada u skupinu demonoloških predaja nosi naslov „Stala je kudlaku va vičeru“, a kudlak je vukodlak i to je biće bilo vrlo opasno za ljude. U priči se govori o ženi koja je bila jako bolesna i svakoga joj je dana bilo sve gore i gore. Njezina obitelj odlučila je pozvati čovjeka koji je bio svojevrsni iscjelitelj i pomagao je unesrećenim ljudima. Kada je muškarac došao u kuću bolesne žene rekao joj je sljedeće: „Znate – rekel je onoj ženi – kada ste hodeli v noći ze ulikvići va toš, tamo negdi pol Svetoga Ivana stali ste kudlaku va vičeru. Još je Jure dodal: Nikad ne hote z kuće ven, a da se ne zlamenate.“ (Kraljić, Trinajstić, 2011:73) Nakon posjeta muškarca bolesnoj ženi ona je ubrzo ozdravila, a nakon toga iz kuće je izlazila samo nakon križanja odnosno zlamenovanja.

Zanimljiva priča koja nosi naslov „Tri maže“ što znači „Tri vreće“ govori o tjeranju zlih bića iz Vrbnika. Autorica prenosi priču o tome kako stanovnici Vrbnika više nisu imali mira i nisu mogli normalno živjeti jer su ih u tome svakodnevno ometale vile, more, vukodlaci i slična mitska bića. Jednoga dana svećenik iz mjesta odlučio je uz pomoć nekolicine mještana tome stati na kraj. Odlučili su kako će tri vreće napuniti zrnima prosa, a to će potom istresti u more. Tako je i bilo. Došli su do mora gdje je svećenik započeo molitvu, a seljaci su zrna istresali u more. Svećenik je izgovorio: „Koliko je zern prosa va ovih mažah toliko let ne smite više stupit va Vrbnik, počel je napovidat – ni sila ovajšta, ni sila onajšta. Sve je redon nabrojil i prokjel.“ (Kraljić, Trinajstić,

2011:78) Kao potvrdu da će uistinu tako biti zatražio je da se pokažu tri plamena vatre. Tri stupa ognja pokazala su se nakon svećenikovih riječi, a od toga dana stanovnici Vrbnika živjeli su u miru.

Motiv more također je jedan od značajnih motiva koji se pojavljuje u predajama, pa tako i u ovoj priči koja nosi naslov „Mora“. Autorica se prisjeća svog djetinjstva i boravka kod bake i djeda. Običaj je bio da se prije spavanja svi okupe oko kamina i razgovaraju, a jedne je večeri došao i susjed koji je započeo priču o mori. Vjerovalo se tada kako mora u kuće ulazi kroz ključanicu te nikome nije bilo jasno kako takvo stvorenje može ući u kuću kroz tako maleni prolaz. Susjed je započeo priču o čovjeku kojeg je mora dugo proganjala i nije mu dala normalno živjeti. „Mučila ga je sveku noć. Na persih je ćutel velu pezu, kako da ga niki ze svun forcun za grščavek stišće.“ (Kraljić, Trinjastić, 2011:54) Jedne noći kada je mora ponovno došla u njegovu kuću i sjela mu na krevet odlučio je nešto poduzeti. Ulovio je moru rukama za njezino lice te joj nije dao da mu se približi. Prilikom odguravanja ogrebao ju je po licu, a ona je ubrzo nakon toga napustila njegovu kuću. Drugoga jutra kada je čovjek izašao iz kuće na ulici je susreo svoju susjedu. Susjeda je na glavi nosila predivan kabao pun vode, ali čovjeka je zaintrigiralo njezino lice. Njezino je lice bilo izgrebano i ozlijeđeno, a čovjek je u nju gledao zaprepašteno. Kada je i ona njega vidjela ostala je zaprepaštena te ubrzo nastavila hodati niz ulicu. Nakon njihova susreta čovjek više nije imao problema s morom i nastavio je normalno i lagodno živjeti.

Predaje o morama, vilama, patuljcima i sličnim mitskim bićima vidljivo je kako su bile aktualne na području Vrbnika te su ostale zapamćene do danas zahvaljujući ljudima koji ih i danas pripovijedaju i prisjećaju ih se. Pomalo misteriozne, strašne i neobične teme svakako su i danas zanimljive čitateljima i slušateljima istih. Spoznaje o tome u što su nekada naši preci vjerovali mogu doprinijeti razumijevanju njihova načina života i svemu onom za što se možda i nije znalo.

3.2.2. Eshatološke predaje

U eshatološkim predajama motivi koji se pojavljuju su motivi rano umrle djece, djeca koja nisu krštena, vanbračna djeca ili pojave odraslih ubijenih osoba. Također, često se spominju i pokojnici koji ustaju iz groba, a najčešće zbog svojih grijeha koje za života nisu ispovjedili. (Dragić, 2008:426-427) U sljedećoj priči nailazi se na motiv mrtve osobe koja je na jedan način komunicirala sa živom osobom one noći kada ju je čuvala. Ta osoba je za života bila dobre naravi te se taj događaj ne prepričava kao negativan već pomalo začudan i zastrašujući.

U skupinu eshatoloških priča i predaja spada priča koja nosi naslov „Če će mrtvomu žep?“. U priči se iznose poneki podaci o vjerovanjima u zagrobni život, kao i običaji koji su bili prisutni prilikom pokapanja preminulih. Na samom početku priče govori se o jednom starcu siromahu koji je cijeli svoj život proveo ponizno i radeći za druge. „Veli siromah i još su judi znali reć da je nabožju. Dokla je bil kapac, delal je po venu juden za jideni i nikoliko španjolet. On je bil ze tin kuntenet.“ (Kraljić, Trinajstić, 2011:100) Često su ga ljudi viđali na njegovoj voltici kako sjedi i odmara, a jednoga dana pronašli su ga mrtva u krevetu. Nekoliko žena se okupilo i počistilo starčevu kuću kako bi sve bilo uredno i spremno za prikladan pogreb. Također, žene su bile zadužene i za spremanje samog mrtvacu za dostojan pogreb. Običaj je bio takav da nekoliko osoba čuva pokojnog noć prije samog pogreba i to su trebale učiniti dvije žene. „Sedaj moremo poč – rekla je Dume – ter neće nikamore uč. Ostavit ćemo ga samoga! Makare je običaj bivat pol mervoga celu noć.“ (Kraljić, Trinajstić, 2011:100) Žene nisu ostale sa starim siromahom već je svaka otišla svojoj kući. Tijekom noći jednu je ženu iz sna probudila misao o tome kako siromahu nije odšla džepove s hlača te se užurbano spremila i krenula put siromahove kuće. Kada je došla krenula je sa skidanjem džepova s hlača jer „če će mrtvomu žep?“. „Mertvi se ni nanci sledić pomeknul. Kada ga je Dume pogjedala zakjela bi se bila, da ga je ušel koti jeden smišić.“ (Kraljić, Trinajstić, 2011:101) Dakle, žena je kasnije tvrdila kako se mrtvac nasmijao prilikom njezina boravka u njegovoj kući, a je li to istina ni danas se ne zna, ali priča se tako prepričava već dugi niz godina.

3.3. Drama (folklorno kazalište)

Osim lirskih i proznih oblika koji su značajni za mjesta Punat i Vrbnik važno je spomenuti i neke stare narodne običaje. Neki od tih običaja su izumrli, ali neki se i danas njeguju te se u određenim godišnjim razdobljima izvode u ovim mjestima. Alojzije Ragužin u svojoj knjizi „Punat II“ piše o puntarskim običajima i o nekim značajnim tradicijama vezanim uz to mjesto.

Prvi običaj koji se dugi niz godina obilježavao u Puntu zove se *Škrebećenje*. Taj se običaj izvodio za vrijeme Velikog tjedna te je dio kršćanske pučke ceremonije. Naime, na Veliki četvrtak, petak i na Veliku subotu nekolicina djece uzela bi crkvene *škrebetaljke* i krenula kroz mjesto. „Škrebetaljka je napravljena od daske jednog metra duge, 30 cm široke; na kraju su bile privezane željezne pločice, ali pokretljive, jer su visjele. Kad bi se rukama dizalo i spuštalo dasku, te bi pločice udarale u dasku i proizvodile prodoran zvuk.“ (Ragužin, 1991:247) Djeca su tako prolazila mjestom i obavještavala narod na obred koji slijedi u crkvi. Nakon obilaska mjesta „...uzviknuli bi: „Ala, ljudi, crikvu! Zadnji vokal **u** djeca bi razvukla, s posebnim naglaskom i jakošću.“ (Ragužin, 1991:247) Škrebetanje je bila zamjena za zvona jer se tih dana nije zvonilo u mjestu. Time su se mještani, ali i svećenici obavještavali o početku obreda, a taj je običaj bio posebno zanimljiv za djecu koja su ujedno bila i u glavnim ulogama prilikom tih izvedbi.

Sljedeći zanimljiv običaj s područja mjesta Punat zove se *Klamanje*. „Klama“ je tradicionalni naziv za uzvik. To je bio običaj prilikom kojeg bi muškarac prolazio mjestom i u sav glas uzvikivao novosti. Taj bi čovjek bio plaćen za odlazak na određena mjesta u Puntu gdje bi potom obavijestio mještane o dolasku povrća, voća ili sličnih namirnica. „Vikao je: Ljudi, prišlo je maruni. Ko ćete kupit, hote na more.“ Ili „Pun je brod na mori krumpira.“ (Ragužin, 1991:252) Kasnije se običaj malo promijenio te je općinski poslužnik obilazio mjesto i uz bubanj obavještavao mještane o novostima. Nakon udaranja u bubnjić uzviknuo bi: „Oglas. Općinsko poglavarstvo javlja...“ (Ragužin, 1991:252) Mještani bi izašli pred svoje kuće i pomno slušali sve bitne novosti. Nakon oglasa koji bi prošao mjestom mještani bi se uputili na placu odnosno glavni trg ili na rivu gdje su potom kupili ono što im je bilo potrebno.

Pokladni su običaji također vrlo značajni za mjesto Punat, a neki se obilježavaju i danas na isti način kao što je to bilo i u prošlosti. Takvi običaji značajni su za cijelu zajednicu, a posebno zbog toga jer tada narod djeluje kao skupina. Prvoga četvrtka nakon blagdana Tri kralja počinje vrijeme

mesopusta. Taj običaj traje sve do pokladne nedjelje i traje onoliko koliko ima četvrtaka, a sve završava mesopusnim utorkom kada se priređuje veliko slavlje i slavi se završetak mesopusta. Subota je također značajan dan u periodu mesopusta jer se tada održava ples, a kako ga mještani Punta nazivaju „mesopusni tanac“, te se ondje okupljaju mladi i zabavljaju pod maskama. Običaj *kordije* također se veže uz razdoblje mesopusta. Taj se običaj obilježava na ponedjeljak prije mesopusnog utorka i tada se formiraju muško-ženski parovi te uz pjesmu i glazbu obilaze mjesto. Pjevaju se tradicionalne mesopusne pjesme koje se izvode samo u tom periodu godine poput: „Sve puntarske, / ma uske staze / ružmarinom sajene. / Sadila ih, / ma moja draga, / koju sam ja ljubio.“ Na samom kraju mesopusnog perioda čita se mesopusna napovid te se pali lutka Frana i time započinje razdoblje Korizme i dolazak proljeća.

U knjizi „Punat – kako je nigda bilo“ zapisane su mesopusne napovidi iz 1961., 1964. i 1966. godine, a najčešće se u tim tekstovima izruguju mještani, vlast i svi noviteti na području Punta, ali i šire. Na samom početku napovidi iz 1961. godine predstavlja se Frane. „Dozvolite da van predstavim ovoga čovika: Jime mu je Frane Mesopust. Kako vidite, obučen je *va butandah* i *va maji*, pak se pritendi kako da je *mlaji*. Govori da ga voli svaki i *svaka* i zato da mu ni pala još nijena *dlaka*. Svaki kada ga vidi da mu se *nasmije* i malo više vina *popije*. A ženske kada ga vide da su malo *mirnije* i *pitomije*, rado se *miluju* i potajno *kušuju*.“ (Maračić Antončić, 2014:462)

U napovidi iz 1964. godine spominje se izgradnja hotela u Puntu. S obzirom da se u napovidi uvijek opisuju aktualne teme na pozitivan ili negativan način tako je i te godine zanimljiva tema bila upravo izgradnja hotela na mjestima gdje su nekada ljudi sadili masline i imali obradiva polja. „Sada se glavni *aktivisti* očekuju od stranih *turisti*. Toši kadi smo nigad ulike *mleli*, sve su to sada *hoteli*.“ (Maračić Antončić, 2014:466) U nastavku se također kritizira turiste koji imaju kuće za odmor u Puntu. „Doboto san van zaboravil pravit ča mi je rekal za furešti ki jimaju vikend kuće na Puntu. Rekal mi je da ako ne budu naučili *puntarski dijalekt*, nećemo jih pustit nunkis na *trajekt*.“ (Maračić Antončić, 2014:467)

U jednom dijelu napovidi iz 1966. godine spominje se sve veći broj ugostiteljskih objekata u Puntu. Na humorističan način spominje se veći broj vlasnika nego konobara. „Naše ugostiteljsko, bi reć da ne dela velih *afari*, ma kako i more kada jima više šefi leh *konobari*?“ (Maračić Antončić, 2014:470) Te je godine aktualna tema bila ugostiteljstvo i veliki broj vlasnika i ugostiteljskih

objekata. Svakodnevne teme, ali predstavljene na humorističan način obilježje su napovidi, a ta se tradicija primjenjuje još i danas.

3.4. Komedije

Uz narodne običaje, folklor i tradiciju koja se i dalje njeguje u malim primorskim mjestima otoka Krka nezaobilazne su i komedije koje su neki od autora s tih područja pisali. Jedan od njih je i Ivan Maračić Antončić koji je pisao komedije na čakavskom narječju karakteristične za mala mjesta uz more te je u svojim komedijama prikazivao ljude tih mjesta i zanimljive događaje u tim mjestima.

Prva jednočinka nosi naslov „Jive je našal mladu“ što bi značilo „Ive je pronašao mladenku“. U komediji se pojavljuju četiri lika. Kate i Vicenco su muž i žena od 60 do 70 godina. Luce je četrdesetogodišnja neudana žena, nećakinja Kate i Vicenca. Jive je također četrdesetogodišnji muškarac koji živi sam i volio bi pronaći ženu za udaju te započeti s njom bračni život. Radnja komedije odvija se u Lucinoj kući 1956. godine.

Komedija započinje dolaskom Kate u Lucinu kuću. Dvije nećakinje sjede i razgovaraju o novostima u mjestu te je posebno zanimljivo kako autor u ovoj komediji po prvi put spominje dolazak pitke vode u mjesto i izgradnju velikog kanala kojim će pitka voda dolaziti u mjesto. Nećakinje razgovaraju o tome kako ljudi odlaze pomoći pri kopanju kanala te kako je važno da se svi ujedine i što prije dobiju vodu u svojim kućanstvima.

„LUCÉ: San bila dva dni delat na konalu, ča kopaju za vodu.“ (Maračić Antončić, 2014:404)

Tijekom njihova razgovora u Lucinu kuću ulazi Vicenco. Vicenco je ljut na svoju ženu jer je nema kod kuće. „VICENCO: (*Ulazi srdito.*) Ča tamo još si? Ku šajetu već delaš? Ja neka onamo čekan kako viždikaco.“ (Maračić Antončić, 2014:408) Kate objašnjava Vicencu kako je došla Luci praviti društvo jer je stalno sama, a potom i Vicenco ostaje u kući i započinje razgovor s njima. Vicenco se potom požali kako mu je zbog kopanja kanala za vodu uništen dio plodne zemlje. „VICENCO: Te, te...Danas san šal malo do Puntice pogljedit ča to delaju. Ma san prokljel tubi i vodu i sve skupa. Ča su mi udelali od mekotice, to je za plakat. Sve jena komunada. Srce mi puca. One šorte uliku skavat. Grih od Boga.“ (Maračić Antončić, 2014:409-410) Potom mu supruga Kate objašnjava kako neće propasti bez jedne masline i kako je voda bitna za cijelo mjesto, ali on i dalje stoji pri svom mišljenju i tužan je zbog uništenih maslina.

Kada su se Kate i Vicenco odlučili krenuti svojoj kući na vrata Lucine kuće pokuca Jive. Iznenaden time što su tamo Kate i Vicenco Jive promrmlja kako je pogriješio i kucao na kriva vrata, ali Luce mu govori da oстане i sjedne s njima. Jive se požali kako mu je zadnjih dana jako loše, a Vicencu mu na to odvrća kako bi mu dobro došla jedna žena u kući. „VICENCO: Jive, habaj mene. Lipo se oženi pak će ti sve pasat.“ (Maračić Antončić, 2014:413)

Nakon kratkog druženja i razgovora Kate i Vicenco odlaze, a Jive i Luce ostaju sami. Započinju razgovor o tome kako su sami i kako im je to sve teže.

„JIVE: A sam čovik ni niš. Dokle mi je pokojna mat bila živa još kako tako, ma potlek san ustal sam, ni mi dobro. Sve me tuka doma i zdomi. (Maračić Antončić, 2014:414) „LUCÉ: To mi ne rabiš govorit. To provujen i ja, smo jednaki.“ (Maračić Antončić, 2014:414)

Luce potom odlazi po još vina, a Jive ostaje sam te govori kako mu u Lucinoj blizini srce sve jače kuca i kako misli da se zaljubio. Govori kako je sada svršena prilika da joj izjavi ljubav i pita ju ako i ona osjeća isto. Kada se Luce vrati Jive joj govori sljedeće.

„JIVE: Ovo ja se već više vrimenta spravljan da ću ti reć, pak sve onako ću, neću, bin, ne bin, i vrime pasuje.“ (Maračić Antončić, 2014:416)

„LUCÉ: Pak reci ča misliš, to već mi dela faštidiij.“ (Maračić Antončić, 2014:416)

„JIVE: Ben kada si za to ću ti reć. Čuješ Luce, ja san prišal večes tebi ako ćeš se ti za mene oženit.“ (Maračić Antončić, 2014:416)

Iznenadena Luce upita Jiva je li on uistinu siguran u ono što govori te pomalo i sumnja u to. Kada joj Jive iskaže svoju ljubav i želju da oni stupe u brak u Luci se također javlja ista želja. Luce nakon razmišljanja pristaje na udaju za Jiva te oni započinju razgovor o tome kako će njihov zajednički život izgledati. Jive joj govori kako će ići u grad po prstenje i po svečanu odjeću za vjenčanje. Također maštaju i o tome kako će imati djecu jer oboje djecu vole i to im je velika želja. Još su se neko vrijeme družili u Lucinoj kući, a potom Jive odluči otići svojoj kući jer ga drugoga dana čeka puno posla. Dok su stajali u Lucinoj kući zagrlili su se, a na vratima Lucine kuće tada se pojave Kate i Vicenco. Radosni uđu u njezinu kuću i odmah im počnu čestitati na zarukama. Luce i Jive su se uplašili, ali bilo im je drago da su i drugi sretni zbog njih.

„KATE: Dica moji, neka van bude blagoslovljeno. Za večas van je dosta. Ne bin otela da se ča pripeti prije vrimenta.“ (Maračić Antončić, 2014:423)

„VICENCO: Glavno je da ćemo poč na pir. Ču se vero malo od želje šurlic najist. Večas su mi prišle na pamet one lipe mlade dnevi. Ča ne Jive, da je lipo mladu jimit?“ (Maračić Antončić, 2014:423)

„JIVE: Dokle buden živ neću se skajat. Da san znal, da je ovako lipo jimit mladu, već bin ju bil odavno našal.“ (Maračić Antončić, 2014:423)

Komedija završava spuštanjem zastora i pjesmom „Oj Punte, moj Punte“.

Druga komedija odnosno šala kako ju i sam autor Ivan Maračić Antončić naziva nosi naslov „Vero kraj peškarije“, a to znači „Odmah pored ribarnice“. To je šala u jednom činu, a likovi koji se pojavljuju u ovoj komediji su Luce i Miko. Luce je žena u četrdesetim godinama koja nema supruga i živi sama, a Miko je također samac koji žudi za ženom. Radnja komedije odvija se u Puntu ispred mjesne ribarnice, a vrijeme radnje je između 1930. i 1940. godine kako i sam autor navodi.

Komedija započinje susretom Mika i Luce ispred ribarnice te tijekom cijele komedije pratimo njihov zanimljiv razgovor. Luce je krenula u potragu za svojim nećakom kojeg je poslala u dućan da joj kupi konca i već duže vrijeme ga nema. Miko je sjedio na klupici ispred ribarnice te su se ondje susreli i započeli razgovor.

Miko se požali Luci kako mu je dosta samoće i kako bi volio pronaći ženu. Također naglašava kako je on dosta imućan i kako bi njegova žena bila sretna s njim. Ima kuću, odjeću, hranu i sve ono najpotrebnije za život. U jednom trenutku Miko izgovori sljedeće. „MIKO: Znaš ča je? Ja san razmislel, ako si ti za to, da bimo se mi dva spravili.“ (Maračić Antončić, 2014:428)

Šokirana Luce nije očekivala to pitanje od Mika te ga isprva odbija. Luce mu govori kako je ona već žena u godinama i kako ne razmišlja više o bračnom životu, ali Miko je uporan i nastavlja s istim pitanjima. Govori joj kako će im biti lakše i ljepše dočekati starost zajedno te kako bi im zajednički život bio puno bolji od samačkog. „LUCI: Čuješ Miko, ja san te razumela, ma svakako šubito ne bin ti mogla reć ni kope ni špade. To mi je prišlo kako z vriće i ja moran o ton malo promislit. Vero da ti šubito rečen, to ne moren ti reć.“ (Maračić Antončić, 2014:429)

Započinju i razgovor o djeci te oboje govore kako jako vole djecu, ali misle kako im je za djecu prekasno. Razgovaraju o svojim nećacima i o tome kako ih vole. Zatim Miko ponovo govori kako je sretan i kako s nestrpljenjem iščekuje njihovu budućnost iako mu Luce još ništa nije potvrdila. Razgovor teče dalje, a Miko se svakog trenutka pokušava približiti Luci što njoj nikako ne odgovara.

Miko zatim započinje razgovor o tome što on posjeduje te pita Lucu što ona sve ima, a bit će im dobro za zajednički život. Pita Lucu o njezinom polju odnosno mekotici. To je vrlo plodno tlo na kojem je ljudima raslo voće i povrće.

„MIKO: To, to san otel pitat. Ča ono je tvoja mekotica zi trsjen ondi na česti malo niže Kotličići?“ (Maračić Antončić, 2014:436)

„LUCÉ: Moja, moja. Ono san pred nekoliko let nasadila. I jako san kuntenta kako mi lipo napreduje. Na prvo leto su mi se sve cipi ćapale. Za jistinu reć dobro to tendin i gnojnin pak to se pozna.“ (Maračić Antončić, 2014:436)

Miko je toliko počeo hvaliti Lucin vrt da mu je ona u jednom trenutku rekla kako se njoj čini da se on više zaljubio u to nego u nju. On joj je potom rekao da mu se ona sviđa isto koliko i njezin vrt te da bi volio, ako se ožene, da taj komad zemlje prepíše na njega. Luce se u tom trenutku toliko naljutila te je rekla Miku kako joj je sada jasno zašto bi on htio da se ožene i kako njemu nije do ljubavi već do materijalnih stvari. Miko nije odustajao od svoje ideje što je Lucu još više naljutilo te je na posljetku odbila njegovu ponudu da se ožene.

„LUCÉ: Ti nimaš meni ča za reć. Ja ako bin se bila za tebe oženila, ne bin se bila za tvoje blago, leh od ljubavi. A ti, kada više voliš moju mekoticu leh mene, hodi tamo na gromaču pak gljedaj mekoticu.“ (Maračić Antončić, 2014:438)

Miko je još na kraju dodao kako bi se Luce mogla predomisлити i kako se on još uvijek nada njihovom zajedničkom životu, ali Luce je ljutita otišla od njega i odlučila ipak ostati sama.

Sagledaju li se i usporede ove komedije može se zaključiti kako su teme vrlo slične, skoro pa iste. U obje komedije ističe se motiv ljubavi odnosno želja za zajedničkim životom, ali razlike se uočavaju u tome što je u prvoj komediji ta želja obostrana, a u drugoj se radi o ljubavi iz koristi. U komediji „Jive je našal mladu“ prikazana je radnja u kojoj likovi Jive i Luce zapravo maštaju o zajedničkom životu, ali to nikada nisu priznali jedan drugome. S obzirom da su već ljudi u

godinama i žive samačkim životima, njihova odluka da započnu zajednički život svih je obradovala.

S druge strane u komediji „Vero kraj peškarije“ prikazana su samo dva lika koji vode razgovor ispred ribarnice. To su Luce i Miko, a približavanjem radnje kraju uviđa se i razlog njihova razgovora. Miko je Lucu htio za svoju ženu ponajviše zbog obradivog polja kojeg ona posjeduje, a ne iz ljubavi. Također pratimo radnju u kojoj su prikazani ljudi u godinama i koji također žive samačkim životima, ali njihova se ljubav na kraju nije ostvarila kao u prethodnoj komediji.

3.5. Retorički oblici

Na području otoka Krka česta je pojava retoričkih oblika, posebice brojalice. Takvi se oblici uče od malih nogu te ih naraštaji prenose na svoje potomke. Najčešće su to kraće rimovane forme koje se vrlo lako pamte. „Usmeno-retorički oblici mogu se klasificirati na: 1. basme (bajalice, egzorcizmi, zaklinjanja), 2. zdravice, 3. brojalice, 4. brzalice, 5. blagoslovi / molitve, 6. kletve.“ (Dragić, 2008:504) U Puntu brojalice su najzastupljeniji oblici koji spadaju u skupinu retoričkih oblika. Takve forme pretežito nemaju naslova već se samo recitiraju prilikom određenih igara ili sličnih prilika.

„Jedan, dva, tri potukli se fratri

Na crkvenih vratih

Jedan drugom više

Pomozi mi striče

Kako ću ti pomoći

Kada si me tuko

I za bradu vuko.“ (Hlača, 2007:62)

Brojalice „Jedan, dva, tri...“ izgovara se najčešće prilikom određenih dječjih igara te se i danas može čuti u mjestima na otoku Krku. Lako pamtljiva brojalice, povezana rimom i danas se čuje među djecom.

Sljedeća brojalice zanimljiva je jer se u njoj spominje sveti Nikola koji kod djece uvijek izaziva veselje i iznenađenje pogotovo za sam blagdan Svetoga Nikole.

„Sveti Mikula kapitan

Mornarići, pirunići

Ki tancaju po mulići

Na mori je jedan brod

Pun je praha i balot

A na granah dva tri tići

Ki kantaju pići pići.“ (Hlača, 2007:63)

Brojalica o svetom Nikoli najčešće se može čuti upravo za taj blagdan. Djeca recitiraju brojalicu i iščekuju poklone. Zanimljivo je kako je brojalica i danas vrlo aktualna kao što je bila i prije.

Još jedna značajna brojalica koja i danas živi u mjestima na otoku Krku, a posebice u Puntu, brojalica je koja se izvodi prilikom kola. Najčešće je izvode djeca koja formirajući kolo svojim rukama plešu i recitiraju upravo tu brojalicu.

„Kolo zoro babinoga janca

Ki po susu tanca

Dajte babo kozlića

Bez jednoga roščića.

Cincele.“ (Hlača, 2007:66)

Na samom kraju brojalice, prilikom izgovaranja „cincele“ djeca čučnu na pod i time označavaju kraj same izvedbe. Zanimljiva igra za djecu koja je i danas prisutna prilikom dječjih druženja.

3.6. Jednostavni oblici (legende i poslovice)

Legende o kugi poznate su diljem Hrvatske, ali i Europe. U sebi nose kod straha od bolesti i smrti te su oblikovane u formi fabulata koji čuva sjećanje na teška vremena borbe zajednice s neminovnom nedaćom u obliku kuge. Stoga ove legende na Krku nemaju slojevitou strukturu nego su izravne i najčešće opisuju uzroke dolaska kuge u neko mjesto ili grad. Na taj način se pokušalo premostiti nemoguće, tj. otkriti stvarni uzrok pojave kuge u zajednici i otkriti stvarnog krivca za njeno „puštanje“ u zajednicu. Milivoj Solar tako jednostavne oblike definira temom, ali i strukturom:

„Svi jednostavni oblici mogu se shvatiti kao jezične tvorevine koje zahvaćaju, oblikuju i izražavaju određenu životnu pojavu.“ (Solar, 1981:160) Najčešće se jednostavni oblici određuju temom, ali i strukturalnim osobinama kao i specifičnim stavovima prema životu koji upravo u ovakvim vrstama dolaze do izražaja. Teoretičari u skupinu jednostavnih oblika ubrajaju: mit, legendu, bajku, sagu, vic, zagonetku i poslovicu. (Solar, 1981:161)

U mjestima na otoku Krku zapisane su usmenoknjiževne legende. Legenda o kugi specifična je upravo za mjesto Vrbnik u kojem se i danas jednu kuću smatra upravo onom iz same legende te je i današnji mještani nazivaju „Kuginom kućom“.

Legenda je srodna mitu, a najčešće se u legendama opisuju životi pojedinaca čiji životni stavovi i ponašanja daju prikaz određenog tipa ponašanja točnije daje se određeni prikaz pogleda na život i na svijet. (Solar, 1981:161-162)

Legenda o kugi spada u skupinu nekršćanske mitologije te govori o dolasku kuge u mjesto Vrbnik. „Va ona prošasta vrmena kih već ni zdavni dogodilo se je va Vrbniku ono o čemu pripovida ova štrologica. Judi ki su tad živeli i tešku žalost provali, nisu mogli pozabit če su sve pretrpeli, ondat kada je grad bil peln tugi i plača.“ (Kraljić, Trinajstić, 2011:64)

Legenda započinje prikazom mlade žene Jele i njezinog sina jedinca koji su sami živjeli u jednoj kućici u Vrbniku. Bio je sasvim običan dan, majke su pripremale ručak, bake su sjedile na terasama, a djeca su se igrala po ulicama. Kada je zazvonilo podne Jele je svoga sina dozivala kući na ručak, ali dječak se nije odazivao. Susjede su joj dobacivale kako se previše brine za svoga sina i kako će

sigurno uskoro doći kući jer „-Teku dica po gradu, kad olačne ne boj se, prit će, neće falit dvor ni dvera.- (...)“ (Kraljić, Trinajstić, 2011:65)

Nakon nekog vremena sin Rade došao je kući, a Jele se spremala otići u šumu sa svojim prijateljicama. Odlazak u šumu bio im je veliko veselje jer su prilikom rada u šumi žene često pjevale, razgovarale o raznim temama te u veselju provodile radne dane. Tako je bilo i toga dana. „To polne dermun je odzvanjal od smiha i kanta žen ke su pobirali šumu.“ (Kraljić, Trinajstić, 2011:65)

Počela se spuštati noć, a Jeline su prijateljice polako krenule prema gradu dok je ona još pospremala stvari i naumila krenuti za njima. Jele se malo duže zadržala u šumi kako bi svome sinu donijela komadić grančice od koje bi on mogao sebi napraviti igračku. Dok je Jele hodala prema gradu odjednom se pred njom stvori strašna spodoba. Spodoba je nazvala Jelu po njezinom imenu što je nju još dodatno uplašilo. „-Pogjej me, Jele, pogjej. Bolest gerda, ona najgerdja sen ja. Sedaj je vaš grad prišel na red. Počet ću od Smokovca, pek ću poč va Roč. Obać ću sve dvori vašega grada, dokle se ne štufovan.“ (Kraljić, Trinajstić, 2011:66)

Uplašena Jele upitala je spodobu o čemu govori, a spodoba joj je odvrtila kako joj treba Jelina pomoć pri ulasku u grad. Naime, na samom ulazu u grad stajao je veliki križ koji je spodobi branio ulaz u isti jer nekrštene duše nisu smjele proći pokraj tog križa. Spodoba je rekla Jeli kako će poštediti njezinu kuću i njezina sina od bolesti samo ako ju Jele unese na leđima u grad. Jele isprva nije pristajala na zahtjeve spodobe, ali kada je čula da je u pitanju život njezina sina pristala je i ponijela spodobu na svojim leđima.

U gradu je već pala noć, a mali je Rade po običaju bio kod svojih susjeda čekajući majku da se vrati iz šume. Rade je taman večerao kod susjeda kad odjednom nešto jako zalupi na vrata. Susjed je otvorio i odmah pao mrtav na pod, a za njim i svi ostali u kući.

„-Nisi udelala če si obećala – jecala je Jele, - Kako ne, va tvojoj kući nisen bila, a to sen ti obećala – odbrusila joj je smijuć se ona smradna hudoba.“ (Kraljić, Trinajstić, 2011:67)

Kuga je tako prošla kroz grad i usmrtila mnoge ljude uključujući i malu djecu. Jedan od njih nažalost bio je i mali Rade koji je nesretnim slučajem tada boravio u susjedovoj kući. Dugo se nakon tog nesretnog događaja u Vrbniku nije čula pjesma niti smijeh.

„Jedno jutro milo kako to samol one znaju, matere su spod glasa zakantali kako da su se dogovoreli, a nisu, ditiću na svome krilu: *Kamarica škripje, majka sina zibje...*“ (Kraljić, Trinajstić, 2011:67)

Osim legendi značajne su svakako i poslovice. Legenda o kugi s područja je Vrbnika, a poslovice su značajne za mjesto Punat. Alojzije Ragužin sakupio je i zapisao sve poslovice s područja Punta. Neke od njih mogu se čuti i danas jer njihovo značenje te poruka koju one nose može se i danas primijeniti.

Poslovice su forme u obliku tvrdnje ili određene upute. Najčešće se njima izražavaju neke zakonitosti životnih pojava, načini ponašanja ili određeni ljudski i prirodni zakoni. „Prema nekim osobinama vezanim za pojedinačnu strukturu ili za vrijeme kada su nastale, poslovice se nazivaju i aforizmi, sentencije, maksime, gnome ili krilatice.“ (Solar, 1981:163)

„Puntari su godinama i stoljećima kovali svoja iskustva i stvarali razne poslovice.“ (Ragužin, 1991:218) U knjizi „Punat II“ Alojzije Ragužin daje odličan prikaz puntarskih poslovica kao i objašnjenje uz svaku. Neke od njih su sljedeće:

„Ki ima ulje, ima suho zlato va kući. (Nekada je bilo bogatstvo imati ulja.)“ (Ragužin, 1991:219)

„Ne gradi kotac, ko i otac. (Ne radi uvijek isto kao i stariji.)“ (Ragužin, 1991:219)

„Tri brodi na Buki. (Kad se netko hvali, a nema zašto – navodno, taj ima tri broda na ulazu u puntarsku luku, zapravo ih uopće nema.)“ (Ragužin, 1991:219)

„Ča kuća ukrade, to kuća i torna. (Što se u kući izgubi, tu se i nađe.)“ (Ragužin, 1991:219)

„Vince liči, vince kripi, ki ga pije, on oslipi. (Vino donosi više zla nego dobra.)“ (Ragužin, 1991:220)

„Sveti Jakov palentu miša. (Ako za blagdan Svetoga Jakova, 25. srpnja, padne kiša, rodit će kukuruz.)“ (Ragužin, 1991:220)

4. Zaključak

Prikazom usmenoknjiževnih oblika u mjestima Punat i Vrbnik možemo zaključiti kako je usmenoknjiževna baština ovog otoka uistinu posebna i značajna. U malim mjestima, poput Vrbnika i Punta, kriju se brojne značajne usmene predaje, lirske i prozne forme, legende i slične posebnosti koje nam danas pružaju bolji uvid u živote i vjerovanja naših predaka. Zahvaljujući njegovanju i očuvanju tradicije mladi naraštaji i danas pjevaju pjesme, štiju narodne običaje i prepričavaju priče kako su nekada činili i njihovi stariji. Također, zahvaljujući i brojnim autorima bez čijeg truda sakupljanja usmenoknjiževnih oblika ili stvaranja vlastitih autorskih djela danas imamo i čitamo sve te značajne tekstove. Važno je spomenuti i narodne običaje opisane u samom radu. Posebice do izražaja dolaze narodni običaji za vrijeme mesopusta, a koji su značajni i za mjesto Vrbnik kao i za Punat. Običaji su u tim mjestima vrlo slični, ali svako mjesto ima određene posebnosti. Ta se tradicija njeguje već godinama, a mještani vrijeme mesopusta svake godine očekuju s nestrpljenjem i veseljem. Sve se te posebnosti kriju na predivnom kvarnerskom otoku ili *otoku od zlata*, kako ga mnogi nazivaju. Srećom i danas postoje oni koji rade na tome da se tradicija čuva te se vrlo često organiziraju manifestacije u svrhu očuvanja narodnih običaja, čitanja ili prepričavanja narodnih predaja, na raznim koncertima često se čuju narodne pjesme i mogu se vidjeti narodni plesovi. S obzirom na to da je otok Krk popularna turistička destinacija to je još jedan dodatan doprinos samom razvoju turizma i prikaz značajnog kulturnog bogatstva ovog otoka svim njegovim posjetiteljima.

U ovom radu prikazani su najznačajniji usmenoknjiževni oblici u mjestima Punat i Vrbnik na otoku Krku. Počevši od prikaza dosadašnjih istraživanja usmenoknjiževnih oblika s ovog područja već se može uočiti značajan broj prikupljene, istraživane i na posljetku zapisane baštine. Nakon prikaza dosadašnjih istraživanja slijedi prikaz usmenih lirskih pjesama s područja mjesta Punat. S obzirom da je na tom području zabilježen veći broj lirskih oblika taj se dio rada odnosi samo na lirske oblike s područja Punta. Rodoljubne, ljubavne, pirne, mornarske, mesopusne, vojničke i tararajkavice su vrste pjesama zabilježene u mjestu Puntu, a zahvaljujući Alojziju Ragužinu koji je sve te pjesme prikupio i zapisao danas se te iste pjesme mogu i dalje čitati, pjevati, recitirati i slično. Dio rada posvećen je i usmenim pričama koje su također značajne za ovaj primorski kraj. Posebice su značajne za mjesto Vrbnik gdje su i nastale. Misteriozne i pomalo zastrašujuće mitske i

demonološke te eshatološke predaje sakupila je i zapisala Marija Kraljić koja je zahvaljujući svom djedu i pradjedu imala priliku sve te priče i čuti. More, vile, maličici, vukodlaci i slična druga mitska bića glavni su motivi i teme o kojima se u pričama govori. Upravo takve priče i predaje prikazane su i u ovom radu. Uz priče i predaje značajno je svakako i folklorno kazalište te običaji koji se još i danas njeguju u kvarnerskim krajevima. U radu su prikazani i neki običaji koji se nažalost više ne prakticiraju zbog čovjekova razvoja kroz prošlost i zbog dolaska tehnologije i novih mogućnosti za čovjeka. Primjerice više ne postoji tradicija klamanja prilikom koje određena osoba obilazi selo kako bi stanovnike obavijestila o aktualnim novostima. Takva tradicija je ugašena te se toga danas ljudi samo prisjećaju. Mesopust je primjerice običaj koji živi i danas te se razdoblje održavanja mesopusta očekuje s nestrpljenjem i velikim veseljem. Uz folklorno kazalište važno je spomenuti i dramsko kazalište odnosno komedije s područja Punta koje je napisao Ivan Maračić Antončić. Komedije napisane na čakavskom dijalektu i puntarskom idiomu zanimljive su tematike, a aktualne su još i danas te se i danas, godinama nakon njihova nastanka, mogu izvoditi na pozornicama. Prikazom dviju komedija koje su isprva slične, ali različite može se zaključiti kako je i takva književna vrsta obilježila, a obilježava i danas, mjesta na otoku Krku. Nezaobilazni su svakako i retorički oblici aktualni na području Punta. Najčešće su brojalice koje se i danas mogu čuti među djecom, a zanimljive su i izvedbe istih prilikom dječjih igara ili dolaska svetog Nikole. Uz retoričke oblike važno je spomenuti i jednostavne oblike. U ovom radu prikazana je legenda o kugi te poslovice, a ti oblici spadaju u skupinu jednostavnih oblika. Legenda o kugi koja je poznata širom Hrvatske te je specifična za mnoge hrvatske krajeve zabilježena je i na otoku Krku točnije u Vrbniku. Zanimljivo je kako se i danas za jednu kuću u Vrbniku smatra da je to upravo kugina kuća, a legenda i danas živi te se i dalje prepričava. Poslovice su zabilježene u Puntu te su prikazane i u radu. S obzirom da su napisane na čakavskom narječju pored svake poslovice stoji njezino značenje, a veliki se broj poslovice još i danas koristi te se i danas može čuti u mjestima na otoku. Zanimljivo je kako je većina poslovice značajna i za današnji način života te neke životne vrijednosti koje su i naši preci negovali.

Cilj ovog završnog rada bio je predstaviti bogatu nematerijalnu baštinu u mjestima na otoku Krku te široj publici prikazati raznolikost usnknjiževnih oblika s ovog područja. Rad je osmišljen na način da se na što zanimljiviji način prikaže sve ono što se s tog područja književnosti može pronaći u mjestima Punat i Vrbnik. Važno je da se tradicija, običaji, legende, predaje, priče i danas njeguju i prepričavaju te da i dalje žive među ljudima i da se nikada ne zaborave.

5. Literatura

1. Banov-Depope, Estela. 2000. *Usmeno pjesništvo kvarnerskoga kraja*. Rijeka: Hrvatsko filološko društvo.
2. Bonifačić, Ruža. 1996. *Tarankanje: glazbena tradicija u nestajanju*. URL: <https://hrcak.srce.hr/file/67752> (pristup: 10. 08. 2023.)
3. Botica, Stipe. 2013. *Povijest hrvatske usmene književnosti*. Zagreb: Školska knjiga.
4. Dragić, Marko. 2008. *Poetika i povijest hrvatske usmene književnosti*. URL: http://marul.ffst.hr/dokumenti/izdavastvo/predavanja/Dragic_poetika.pdf (pristup: 20. 08. 2023.)
5. Hlača, Julijana. 2007. *Stoti rođendan Dječjeg vrtića u Puntu. KOLO ZORO*. Rijeka: Liber d.o.o.
6. Kraljić, Marija; Trinajstić, Petar. 2011. *Štroligi. Priče iz vrbničke usmene predaje*. Rijeka: grafika ZAMBELLI d.o.o.
7. Maračić Antončić, Ivan. 2014. *Punat – Kako je nigda bilo*. Rijeka: Glosa d.o.o.
8. Ragužin, Alojzije. 1991. *Punat I. KRČKI ZBORNIK*: Punat
9. Ragužin, Alojzije. 1991. *Punat II. KRČKI ZBORNIK*: Punat
10. Solar, Milivoj. 1981. *Teorija književnosti*. Zagreb: Školska knjiga.
11. Vekić, Denis. 2016. *Mitske i demonološke predaje u usmenoknjiževnoj teoriji: poetička obilježja i žanrovske odrednice predaje*. URL: <https://hrcak.srce.hr/file/262304> (pristup: 15. 08. 2023.)